

Kozara

FRANKFURT

20 pjesama za 20 godina

● U iseljenoj Hrvatskoj odavno djeluju i pluralistička kulturna društva

pa sam pomislio da bi bilo najbolje da odem prema Gradišću i prebacim se preko Save u Hrvatsku. Onako gol, u kupaćim gaćicama, hodajući samo noću, bez ikakve hrane, probio sam se blizu Gradišća. Kako sam prolazio kroz grmlje i koprive, na mom tijelu bila je rana do rane. Petog dana, bježeći kraj jednog zaselka, susreo sam jednu ženu koja je počela vikati: »Stoj, stoj!« Jš sam brže potrčao bojeći se eventualne potjere. Našao sam na tako gusto žbunje kroz koje ne bi ni žec mogao proći. Bio sam tako izranjen da mi je postalo svejedno hoću li pobjeći ili će me uhvatiti. Dušno sam tako na obalu Save i gledao bih li kako mogao prijeći na hrvatsku stranu. Našao sam od bivšeg mlina jednu dasku te sam je sakrio nadajući se da bi mi mogla poslužiti kao veslo ako nadem kakav čamac. Želio sam prijeći u Hrvatsku, bilo u hrvatsko bilo u srpsko selo jer sam i među Srbima u okolici Okučana imao prijatelja i dobrih znamaca, to više što nikome nisam učinio ništa nažao. Idući po savskom nasipu, našao sam na jednog partizana koji je okrenut leđima i naoružan bio svega petnaestak metara udaljen od mene. Uplašio sam se i pobjegao u prvi kukuruz. Hodajući kroz kukuruz, primijetio sam muslimansku kućicu. Kad sam se približio, vidio sam ženu na verandi te sam se odvažio pozdraviti je i zamoliti za malo hrane. Pozvala me u kuću i dala mi mlijeka i proje. Kod te žene bile su dvije djevojke koje su pobjegle iz Glamoča. Kad se pokazalo da poznajemo nekoliko istih ljudi iz Glamoča, stekli smo uzajamno povjerenje te sam im rekao da sam uspio pobjeći od sigurne smrti na Kozari. Žena je rekla da dobro zna da svakog dana na Kozari strjelaju na tisuće ljudi te da će mi pomoći bilo da hoću u sumu k onima koji se još bore, bilo u Hrvatsku. Rekao sam da bih želio prijeći u Hrvatsku, samo kad bih negdje našao čamac. Njezinu kumu, mlinaru, partizani su oduzeli čamac pa mi je dala svoj stari čamac koji sam jedva dovukao do Save, a onda mi se začas napunio vodom. Tri večeri krio sam se blizu njezine kuće, a ona me hranila. Saznala je da u selu Mačkovic mlinar ima čamac ako mu ga nisu oduzeli, pa sam odlučio otići u selo Kozinci gdje je bilo pet katoličkih kuća kumstvom povezanih s mlinarom u Mačkovicu.

● Dva mjeseca u ilegali

Uz veliki rizik prešao sam cestu Banja Luka — Okučani. Nakon dužeg hoda naišao sam na malu kućicu iz koje sam čuo »kaj«, što mi je dalo sigurnost da uđem. Stari otac i mlada snaha s petmesečnim djetetom ništa ne pitajući nahrani li su me i pokazali put prema katoličkim kućama u Kozincima. Prečio sam u gaju kraj Kozinaca, a ujutro me proudilo sjećanje drva. Sjekla je te starija žena kojoj sam se javio i koja mi je obećala donijeti hrane. Ostao sam tako 18 dana u tom gaju, a baka me hranila. Devetnaestog dana pozvali su me da se sakrijem na štagalj, gdje sam se krio još 39 dana. Odvažio sam se i napisao pismo bratu u Karlovac. On je u Karlovcu uspio dobiti propusnicu za sebe i za mene i došao po mene. No upravo u to vrijeme bila je proglašena amnestija te sam se konačno domogao slobode.

Pirivedio: Ivan Miklenić

Hrvatsko kulturno društvo u Frankfurtu slavilo je u subotu 1. rujna svoju 20. obljetnicu. Svečana večera s pozdravima, predavanjima i posebnim programom »20 pjesama za 20 godina« održana je navečer toga dana u dvorani »Bürgerzentrum« u Niederhöchstadtu kod Frankfurta. Riječ je o društvu koje je 18. srpnja 1970. bilo utemeljeno pod imenom »Društvo prijatelja Matice hrvatske«. Kad je u domovini Matica hrvatska zabranjena a njezini članovi proganjeni, voditelji frankfurtskoga društva zaključili su da je mudro preživjeti i djelovati ne izlažući svoje članove neugodnim pritiscima i prijetnjama konzulata u inozemstvu i policije u domovini. Prelomnaše društvo u »Hrvatsko kulturno društvo«. Pod tim je imenom uredno registrirano u Njemačkoj. Uvijek je beskompromisno zastupalo hrvatske interese. Održavalo je kulturne veze s hrvatskim kulturnim centrima u Zürichu, Parizu, Stockholmu, Stuttgartu, Hamburgu, Bonnu i drugdje. Buđenje demokracije u Hrvatskoj nadahnulo je pojačano djelatnost i tom našem frankfurtskom društvu. U mjesecu veljači ove godine ono je u Frankfurtu upriješilo okrugli stol s predstavnicima novih stranaka u Hrvatskoj. Također je u suradnji s već osnovanim tamošnjim ograncima HDZ, HDS i HKDS

hrvatske vlade pozdrav je donio Zivko Kustić, kao osobni predstavnik hrvatskog ministra iseljenštva ing. Gojka Suška. On je na svečanosti predstavljao i Vijeće BKJ za hrvatsku migraciju. Gospodin Herkströter, gradonačelnik Eschborna, na kojega područje je održano slavlje, u svom je pozdravu pokazao zavidno poznavanje aktualnih hrvatskih prilika. Došli su i drugi predstavnici njemačkoga političkog, kulturnog i crkvenog života iz toga kraja te više istaknutih novinara iz domovine i iz Njemačke. Riječ je uzeo i župnik tamošnje njemačke župe Hrvat pater Augustin Dragun. Organizatori su pozdravili i više nazočnih predstavnika hrvatskih političkih stranaka i kulturnih društava. Poseban je pozdrav uputio naš naduobrižnik u Njemačkoj fra Bernard Dukić, koji je u to doba bio zauzet neodgovidim dužnostima. Stigli su također brojni pozdravi istaknutih političkih i kulturnih djelatnika iz domovine.

Predsjednik Društva Rječnik dr. Stanislav Janović vrlo je sržno na hrvatskom i njemačkom jeziku prikazao hrvatsku povijesnu i suvremenu sudbinu za koje je izrazio baš ovakvo naše iseljenštvo kojemu je zbog višestruke ugroženosti trebalo i osnivanje baš takvih kulturnih društava za očuvanje njegova identiteta. Nazočni njemački gosti

pokazali su da je Janović uspio govoriti tako da oni doista shvate svu tragičnost naše novije povijesti.

Prof. dr. Stjepan Babić uz najbolju volju nije mogao ostati na suhom predavanju te je zanosno progovorio o sudbini Matice hrvatske u ovim desetljećima kad je bila zabranjena od onih koji ne odustaju od nauma ugušiti sve što je hrvatsko. Govorio je i o budenju Matice u sklopu sadašnjeg hrvatskog budnja i o njezinoj obnovljenoj djelatnosti u novim okolnostima. Izaslanik hrvatskog ministarstva iseljenštva naznačio je izgled za cjelovito povezivanje iseljene Hrvatske s domovinom u nadi novih zakonskih rješenja osobit na području školstva i gospodstva. Tajnik Društva gospodin Ivica Šponar nenametljivo ali sadržajno obogatio je program potrebnim najavama i tumačenjima.

Mlada ali nadarena i hrabra folklorna grupa iz Rüsselsheima izvodila je domovirsku kola. Dovedi su ih dušobrižnik fra Tihomir Grgat i časna sestra Mirjana Kolar. Poslije je za ples svirao VIS »Lahor« — Hrvatske katoličke misije iz Ulma. Za vrijeme večere održana je tombola od koje je čist prihod — oko 2500 DEM — poslan preko zagrebačkog Karitasa za pomoć obiteljima poginulih rudara u Tuzli. Sakupljeno je i oko 500 DEM za obnovu spomenika bana Jelačića u Zagrebu.

Skromno a sadržajno slavlje upozorilo je na činjenicu da su osim najrazgranatijeg djelovanja hrvatskih katoličkih misija u iseljenoj Hrvatskoj već odavno bili potrebni i drugi oblici ekupljanja za kulturno i političko djelovanje u iseljenoj Hrvatskoj. Činjenica da je i ovo hrvatsko kulturno društvo započelo u najširejnoj suradnji s tamošnjim hrvatskim svećenicima pokazuje da je Crkva u Hrvata u inozemstvu kao i u domovini odavno podupirala demokratski i pluralistički razvoj svoga naroda. Hrvatska kulturna zajednica u Frankfurtu, kao i sva druga hrvatska društva širom svijeta, otvorena su — ne samo u članstvu nego i u svojim upravama — svim Hrvatima i hrvatskim prijateljima bez obzira na njihovo pripadanje ili nepripadanje bilo kojoj vjerskoj zajednici, idejnoj skupini i političkoj stranci.

—ak—

Posebnu pozornost privukao je pjesnik Vjenceslav Čížek — na slici s fra Šitom Cortiéem

svečano obilježilo Dan državnosti 30. svibnja ove godine.

Kroz program su vodili i pjesme predvodili nastojeći raspjevati i sve goste te večeri, njih oko tri stotine, proslavljeni fratri Šito i Radovan Corić.

Najpočasnjiji gost večeri bio je prof. Vjenceslav Čížek, jedinstveni pjesnik što je gotovo sasvim ostjepio robujući kao zatvorenik savjesti više od 11 godina u Zenici pošto su ga jugoslavenski agenti oteli u inozemstvu i tajno prebacili u zatvor i pred sud u domovinu. Iz njega upravo zrači svjetlost poput mučeničke aureole. Krasnoslovio je tri pjesme od mnogih što ih je na robiji složio, preobražujući se kroz najdužnje poniženje, i sačuvao ih u pamćenju. Zna se da ga je komunistička vlast morala pustiti iz zatvora na pritisak vrlo uglednih europskih političara. Zdravije mu je naime bilo tako ugroženo te su mislili da će uskoro izdahnuti, no on živi i svjedoči.

Obnovljeno Maticu hrvatsku iz domovine predstavljao je, mjesto njezina ostarjela predsjednika književnika Petra Segedina, veliki naš jezikoslovac prof. Stjepan Babić. Njemačku pokrajinsku vladu predstavljao je hessenški ministar pravosuđa Karl — Heinz Koch. U ime

JOHANNESBURG

Hrvati grade novu crkvu

Ovih dana stigla je uredništvu vijest iz dalekoga Johannesburga u dalekoj Južnoj Africi da je gradsko vijeće odobrilo u srijedu 1. kolovoza gradnju hrvatske župne crkve u gradskoj četvrti Houghton. Crkva će, prema projektima arhitekta Željka Mačkeca, imati 360 četvornih metara.

Naime, Hrvatski centar u Johannesburgu, u kojem su se posebno zauzeli dr. Đuka Spužević i Robert Listica, pismeno se obratio u ime cijele hrvatske zajednice u Južnoj Africi Biskupskoj konferenciji Jugoslavije da im pošalje jednog stalnog svećenika. I 29. ožujka 1969. stigao je o. Ivo-Stanko Petrović, član Franjevačke provincije sv. Jeronima u Zadru u Johannesburg dočekan mnoštvom naših vjernika. U početku su se na liturgijska slavlja sabrali u johanesburškoj crkvi Presvetog Trojstva, osnovan je crkveni odbor s predsjednikom Zdravkom Šutejom, kupljena je župna zgrada u Sydenhamu, održavali su se sastanci, osmovan je

pjevački zbor, započela je vjeronaučna pouka djece, proradila je Mala škola u kojoj se učio hrvatski jezik, folklorne igre, organizirani su izleti i priredbe...

U isto vrijeme osnivaju se i misijske postaje u Pretoriji i Vanderbijlparku, a Mala škola započela je radom i u Pretoriji. Godine 1974. pokrenuto je i župno glasila na hrvatskom jeziku »Župne vijesti«, koje izlazi četiri puta godišnje i čiji je prvi urednik bio Tvrtko Mursalo. Zbog sve raznovrsnijih i novih aktivnosti o. Ivi je u pomoć stigao i o. Veselko Grubišić 1979. O. Veselko otvara nove misijske postaje u Durbanu i Cape Townu. O. Ivu zamijenio je g. 1985. o. Marijan Zločešera. Sljedeće godine kupljeno je 5.160 četvornih metara zemljišta s velikom i prostornom zgradom u Houghtonu. To novo župno središte otvoreno je 1987., i tada hrvatski vjernici imaju redovnu službu Božju u kućnoj kapelici. Na radost misionara i svih vjernika kapelica je s vremenom postala pretijesna pa je odlučeno da se počne graditi nova crkva.